

УДК 37.74.316.7.366-053.2 (477)

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Юрій Олійник,

*Комунальний заклад «Запорізький обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти»*

Запорізької обласної ради

Ольга Коваль,

Комунальний заклад

«Запорізький академічний ліцей» № 31

Запорізької обласної ради

У статті узагальнено теоретичні здобутки українських науковців щодо проблем упровадження інноваційних технологій; розглянуто досвід реалізації методичних підходів; окреслено шляхи та можливості застосування комп'ютерного інструментарію на уроках образотворчого мистецтва; акцентовано увагу на потребі в удосконаленні методології застосування в закладах загальної середньої освіти інтегрованих навчальних курсів.

Ключові слова: навчальне середовище, освітні технології, цифровий інструментарій, загальна мистецька освіта, інтеграція освітніх галузей, цифрові художні технології, ефективне застосування.

Постановка проблеми. Сучасна освіта вимагає переходу до нових форм і методів навчання, орієнтованих на розвиток творчого потенціалу учнів, їхніх інтелектуальних і практичних навичок. Уроки образотворчого мистецтва в загальноосвітній школі надають можливість формування креативності, естетичного сприйняття, емоційної інтелігентності та міждисциплінарних компетентностей. Проте традиційні підходи до навчання мистецтву не відповідають викликам сучасності. Обмеженість традиційних методів навчання, які не завжди здатні зацікавити сучасних учнів, орієнтованих на використання цифрових технологій, та низький рівень інтеграції мистецьких дисциплін із сучасними технологіями зменшують їхню привабливість і практичну значущість для учнів.

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та зміни освітніх пріоритетів актуальним є створення навчального середовища, яке сприяє активному залученню учнів до творчого процесу через використання інноваційних підходів: цифрових платформ, 3D-моделювання, доповненої реальності, інтерактивних додатків тощо.

Отже, постає проблема необхідності теоретичного обґрунтування та практичного впровадження інноваційних технологій у процес викладання образотворчого мистецтва, що забезпечить ефективний розвиток творчих здібностей учнів, підвищить мотивацію до навчання та сприятиме інтеграції

мистецтва з іншими дисциплінами. Впровадження інноваційних технологій надасть можливість активно запроваджувати методи інтенсивного навчання, значно підвищувати ефективність уроків і поліпшувати якість результату навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема впровадження інноваційних технологій на уроках образотворчого мистецтва стає дедалі актуальнішою в умовах модернізації освіти та цифровізації суспільства. Аналіз сучасних наукових праць і публікацій свідчить про зростання інтересу до використання інноваційних методів навчання, що спрямовані на підвищення креативності, мотивації та залученості учнів.

У науковій доповіді загальним збором НАПН України «Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи» зазначається: «Цифровізація освіти постає імперативом реформування освітньої сфери, головним і першочерговим завданням ефективного розвитку інформаційного суспільства в Україні. У свою чергу, цифровізація освіти неможлива без урахування світових трендів, зокрема інтенсивного розвитку таких технологій, як доповнена і віртуальна реальність, штучний інтелект, інтернет речей, роботизація, блокчейн, медіаосвіта, хмаро орієнтовані середовища, гейміфікація, міждисциплінарність та ін.» [4].

Багато дослідників, приміром, О. О. Грінченко та І. В. Сидоренко, зосереджуються на ролі цифрових платформ і програмного забезпечення в навчанні мистецтву. Зокрема, увага приділяється використанню графічних редакторів (Photoshop, Procreate), технологій 3D-моделювання (Tinkercad, Blender) та програм для створення анімацій (Toon Boom, Stop Motion Studio). Такі підходи дозволяють інтегрувати сучасні інструменти у творчий процес, розвиваючи технічні та художні навички учнів. І. В. Сидоренко досліджує аспекти цифрової компетентності викладачів, адаптації до нових форматів навчання й інтеграції сучасних технологій у викладання мистецтва, що є ключовим для успішного переходу на цифрові платформи.

Впровадження ігрових елементів у навчанні образотворчого мистецтва стимулює активність учнів, сприяє розвитку критичного мислення та творчих здібностей. Наприклад, створення арт-квестів, інтерактивних уроків з використанням платформи Kahoot або навчальних ігор, пов'язаних із мистецтвом [2].

Цифровізація освітнього простору стимулює учителів до використання інтерактивних дошок, графічних планшетів і цифрових проекторів для реалізації нових педагогічних підходів. Це створює умови для активної взаємодії учнів і вчителя, а також персоналізації навчання [3].

Попри численні переваги інноваційних технологій, дослідники зазначають низку проблем упровадження в навчальний простір загальноосвітньої школи. Насамперед це недостатня технічна база у багатьох закладах освіти та відсутність системи методичної підтримки вчителів. А відтак, необхідність

постійного підвищення кваліфікації педагогів мистецької галузі у сфері цифрових технологій.

Сучасні дослідження підтверджують, що інноваційні технології відкривають нові горизонти для навчання образотворчого мистецтва. Водночас існує потреба в подальшій розробці методичних підходів і забезпеченні шкіл необхідними ресурсами для їх ефективного впровадження.

Допомагають у роботі використання цифрових ресурсів, як-от:

Jamboard – віртуальна дошка.

Canva – створення відео, презентацій, колажів.

Wordwall – флеш-карти.

Kahoot – ігри, вправи.

Learningapps – інтерактивні вправи.

AutoDraw – швидке малювання.

Avatarmaker – створення аватарок.

Word Art – хмаринка слів.

Vyshyvka – створення орнаментів.

За допомогою інноваційних технологій відбувається натхненний та захоплюючий навчальний процес: активізація пам'яті, мислення, спостережливості, творчості на уроках образотворчого мистецтва, що сприяє розвитку вміння креативно підходити до виконання роботи і творчо мислити, розвивати фантазію, відпрацьовувати навички, малювати за уявленнями.

Мета статті – аналіз сучасних підходів до впровадження інноваційних технологій на уроках образотворчого мистецтва, виявлення їхнього впливу на розвиток творчих здібностей учнів базової школи та висвітлення методичних підходів до ефективного використання в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Під час проведення уроків образотворчого мистецтва у 5–7 класах застосування інформаційно-комунікаційних технологій необхідно, по-перше, для впровадження методів інтенсивного навчання, які значно підвищують ефективність уроків і поліпшують якість освітнього результату. По-друге, застосування низки засобів комп'ютерного інструментарію стимулює формування у здобувачів освіти навички самостійного здобування знань та їх практичного застосування. На уроках створюється атмосфера творчості, що є важливим компонентом для формування ініціативності, відповідальності, ціннісних орієнтацій.

Практична мистецька діяльність учнів як обов'язковий компонент уроку мистецтва – це організована робота з певними художніми інструментами, матеріалами, самостійна розробка ескізів, начерків, проєктів. Виконання завдань за зразком чи схемою розглядається як підготовчий етап до самостійної розробки конструкції, форми, ідеї художнього проєкту з подальшим доопрацюванням і оформленням.

Важливою умовою забезпечення успішного результату у виконанні навчально-творчих завдань на уроках образотворчого мистецтва є дотримання

певних алгоритмів – логічно обумовлених послідовностей, що сприяє ефективному використанню різноманітних методів і прийомів, інтенсифікують навчальну діяльність, стимулюють застосування міжпредметних зв'язків, оскільки потребують знань не лише образотворчого мистецтва, але й літератури, історії, географії, інформатики. Таким чином, активується пам'ять, мислення, увага, створюються умови для творчості на уроках образотворчого мистецтва.

Впровадження інноваційних технологій стимулює здобувачів освіти до підвищення пізнавального рівня, вдосконалення вміння застосовувати свої знання, сприяє формуванню впевненості в реалізації творчих проєктів, ціннісному ставленню до освіти.

Інноваційні технології – це сучасні методи, прийоми, засоби та підходи до навчання, які підвищують ефективність освітнього процесу, стимулюють творчість учнів і полегшують засвоєння нових знань. Результати досліджень практики застосування на уроках мистецтва означених технологій свідчать про сприяння розвитку креативного мислення учнів, формуванню естетичного сприйняття, стимуляції до активної участі в мистецькій діяльності. Технологізація навчального середовища відкриває нові перспективи у викладанні образотворчого мистецтва. Застосування комп'ютерного інструментарію дозволяє не тільки урізноманітнити навчальний процес, а й зацікавити учнів, розвивати їхній творчий потенціал і проєктне мислення. Використання інтерактивних дошок, графічних планшетів, проєкторів у сучасному навчальному просторі ще не стандарт, але вже й не дивина.

Створення цифрових картин за допомогою комп'ютерних програм (Photoshop, CorelDRAW) потребує значних апаратних, інтелектуальних і творчих ресурсів, як і використання 3D-моделювання для вивчення просторового мистецтва. Доповнена реальність (AR) та віртуальна реальність (VR) потребують спеціалізованого обладнання, програмного й інформаційного забезпечення. Великі перспективи підвищення якості освіти має реалізація STEAM-підходу як методу інтеграції мистецьких навчальних курсів з іншими освітніми галузями (наука, інженерія, математика). Складаються сприятливі умови колективної діяльності: створення спільного арт-об'єкта, гейміфікації навчальної роботи, наприклад, ігрові завдання для закріплення теоретичних знань про стилі та техніки мистецтва, арт-квести та онлайн-вікторини.

Соціальні мережі та платформи застосовуються як тематичні майданчики взаємодії, наприклад, для створення, відвідування, обговорення мистецьких подій. Використання платформ, як-от Padlet або Google Classroom, для обміну творчими роботами.

Отже, підвищення зацікавленості учнів в освітньому процесі відбувається за умови впровадження інноваційних технологій, якщо ці сучасні засоби навчання відповідають їхнім потребам і інтересам.

Однак застосування означених технологій потребує насамперед відповідного технічного забезпечення та навичок використання цифрових пристроїв у педагогів. Але найновіші гаджети і комп'ютерні програми не змінюють сутності компетентнісного навчання, тільки збалансоване поєднання традиційних і сучасних методів навчання надає можливість отримати якісний освітній результат.

Інноваційні технології за умов усвідомлено обґрунтованого застосування підвищують ефективність навчання, розширюють горизонти творчого розвитку учнів, сприяють інтеграції мистецтва в сучасний цифровий простір і мотивують молодь до активного пізнання світу мистецтва.

Використання інноваційних технологій на уроках образотворчого мистецтва не тільки підвищує якість навчання, а й формує у школярів важливі навички ХХІ століття: креативність, цифрову компетентність, співпрацю та критичне мислення. Впровадження таких методів вимагає творчого підходу від педагога та постійного вдосконалення професійних навичок.

Досвід показує, що впровадження інноваційних технологій в освітньому середовищі характеризується підвищенням рівня інтенсивності навчальної діяльності здобувачів освіти, позитивно впливає на формування мотивації до навчання. Освітній процес набуває ознак динамічності, інтеграції, логічної системності. Як наслідок, дитина виходить в дорослий світ більш підготовленою і не так сильно боїться проблем і труднощів.

Інноваційні технології у викладанні образотворчого мистецтва є важливим інструментом для стимулювання творчого мислення, розвитку художніх навичок і креативності учнів. Використання сучасних підходів у цій сфері дозволяє не лише модернізувати освітній процес, а й створити умови для більш активного залучення школярів.

Сучасні підходи до впровадження інноваційних технологій у мистецькій освітній галузі концентровані на практичному використанні цифрових технологій. Так, застосування графічних редакторів (Procreate, Sketchbook) сприяє опануванню учнями художніх технік, дозволяє експериментувати з кольорами та формами. Онлайн-ресурси для вивчення мистецтва (Google Arts & Culture) знайомлять учнів із творами мистецтва, історичними стилями та техніками. 3D-моделювання й анімація надають можливість учням створювати сучасні арт-об'єкти, знайомитись і вивчати нові напрямки образотворчого мистецтва.

Інструментарій доповненої реальності (AR) може застосовуватись для створення інтерактивних уроків, де учні досліджують віртуальні галереї або спостерігають за процесом створення шедеврів.

Інтеграція мистецтва з наукою, технікою, інженерією та математикою надає можливість отримати навичку створення картин за допомогою алгоритмів або математичних розрахунків. Інноваційні інструменти стимулюють

учнів мислити нестандартно, шукати нові способи вираження ідей та експериментувати з техніками.

Отже, застосування цифрових технологій в освітній практиці сприяє формуванню просторового бачення та здатності до аналізу художніх форм. Учні опановують новітні технології, що допомагає їм не лише в мистецтві, а й у інших сферах життя. Інтерактивні завдання та сучасні методи роботи роблять уроки цікавими та залучають навіть тих, хто раніше не проявляв інтересу до мистецтва.

Висновки. Аналіз результатів застосування інноваційних технологій на уроках образотворчого мистецтва виявляє провідну роль методичних підходів упровадження для забезпечення ефективності. Зокрема, використання диференційованих завдань відповідно до рівня підготовки учнів. Наприклад, новачки можуть працювати з базовими функціями графічних редакторів, тоді як досвідчені учні – створювати складні проєкти.

Використання інноваційних технологій поряд із традиційними матеріалами дозволяє учням комбінувати різні підходи в одній роботі – довгострокові творчі проєкти: створення цифрової галереї, групова робота над арт-проєктом.

Долучення до навчального середовища цифрових технологій надає можливість запровадження більшого діапазону форм рефлексії та оцінювання, забезпечує учнів можливістю обговорити результати роботи, отримати зворотний зв'язок і порівняти власні досягнення з початковими цілями.

Інноваційні технології змінюють підходи до викладання образотворчого мистецтва, відкриваючи нові можливості для розвитку творчих здібностей учнів. Вони не лише сприяють урізноманітненню навчального процесу, а й дозволяють розвивати у школярів навички, необхідні в сучасному світі. Ефективне впровадження таких технологій потребує адаптивності, творчого підходу та постійного вдосконалення педагогів.

Список використаних джерел:

1. Бачинська Є. М. Цифрова екосистема Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів / Виклики та перспективи формування зростаючої особистості у повоєнній реальності: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ – Біла Церква, 26 травня 2023 р.) / за ред. Л. В. Канішевської, К. В. Плівачук; упоряд. В. М. Шахрай. Біла Церква : КНЗ КОР «КОІПОПК», 2023. С. 10-14.
2. Ігрові методи у навчанні: інноваційні підходи та переваги / Mind Scope. URL: <https://mindscope.biz.ua/igrovi-metody-u-navchanni-innovacijni-pidhody-ta-perevagy/>

3. Інтерактивна дошка як інноваційний інструмент для ефективного навчання / Освітній інтернет проект Ерудит.нет. URL: <https://t1p.de/e3225>
4. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи / В. Г. Кремень, В. Ю. Биков, О. І. Ляшенко та ін. Вісник НАПН України, 2022, 4 (2). URL: <https://t1p.de/udezt>
5. Ничкало С. А. Віртуальний медіапростір як джерело оновлення змісту естетичного виховання та мистецького навчання / Виклики та перспективи формування зростаючої особистості у повоєнній реальності: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ – Біла Церква, 26 травня 2023 р.) / за ред. Л. В. Канішевської, К. В. Плівачук; упоряд. В. М. Шахрай. Біла Церква : КНЗ КОР «КОІПОПК», 2023. С. 99–103.
6. Овчарук О. В., & Іванюк І. В. (2022). Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень–лютий 2022 : аналітичний звіт. Київ : ІЦО НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730808/>
7. Уварова Т, Стас Т. Медіаграмотність та медіакомпетентність у сучасній освіті: виклики і тенденції / Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 29, том 4, 2020. С. 191–197. URL: <https://t1p.de/lemyr>

OLIYNYK YURI, KOVAL OLHA. IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN FINE ARTS LESSONS

The article summarizes the theoretical achievements of Ukrainian scientists on the problems of implementing innovative technologies; reviews the experience of implementing methodological approaches; outlines the ways and possibilities of using computer tools in fine art lessons; focuses on the need to improve the methodology for using integrated educational courses in general education institutions.

Key words: educational environment, educational technologies, digital tools, general art education, integration of educational branches, digital art technologies, effective use.

Надійшла до редакції 05.11.2024 р.